

Rzeczpospolita Polska
Ministerstwo
Spraw Zagranicznych

Strategia Polskiej Polityki Zagranicznej

2017-2021

Świat, w którym żyjemy - otoczenie międzynarodowe Rzeczypospolitej

W drugiej dekadzie XXI wieku świat stał się mniej stabilny i mniej przewidywalny niż w minionych dziesięcioleciach. Porządek międzynarodowy, ustanowiony po zwycięstwie Zachodu nad komunistycznym totalitaryzmem w zimnej wojnie i powrocie państw środkowoeuropejskich do wspólnoty narodów wolnego świata, w ostatnich latach zaczął ulegać systematycznej erozji. Osią tego procesu stał się głęboki, wielostronny kryzys świata zachodniego.

Na zjawisko to złożyło się wiele czynników, jednak za najważniejsze należy uznać brak adekwatnej reakcji na rewizjonistyczną politykę Rosji, poczynszyszy co najmniej od 2007 - 2008 roku, oraz kryzys gospodarczy – pierwotnie kryzys bankowy a następnie kryzys strefy euro – który doprowadził do recesji niemal wszystkich gospodarek europejskich i który nie został przezwyciężony do dzisiaj. Pierwszy ujawnił słabość Zachodu, niezdolność do przeciwdziałania agresji zmierzającej do odbudowy dominacji rosyjskiej na obszarze dawnego ZSRR, co w efekcie doprowadziło do wojny na Ukrainie i podważenia europejskiej architektury bezpieczeństwa. Drugi obnażył słabe punkty europejskiego zarządzania gospodarczego i stworzył warunki sprzyjające rozwojowi ruchów kwestionujących podstawy integracji europejskiej.

Problemy gospodarcze państw europejskich i Stanów Zjednoczonych nałożyły się na wzrost zagrożeń i nieprzewidywalność w południowym sąsiedztwie UE. Terroryzm i niekontrolowane ruchy migracyjne, będące pokłosiem destabilizacji politycznej i gospodarczej w Afryce Północnej i na Bliskim Wschodzie, stały się realnym wyzwaniem dla bezpieczeństwa obszaru transatlantyckiego. Problemy te pogłębia polityka Rosji obliczona na destabilizację sąsiedztwa europejskiego nie tylko na Wschodzie, ale również na Południu. Zatarciu zaczęły ulegać tradycyjne podziały pomiędzy wewnętrznymi i zewnętrznymi aspektami bezpieczeństwa.

Sytuacja ta stworzyła warunki sprzyjające kwestionowaniu porządku międzynarodowego, którego filarami są Organizacja Narodów Zjednoczonych (ONZ), Unia Europejska (UE), więź transatlantycka między państwami europejskimi i USA, Organizacja Traktatu Północnoatlantyckiego (NATO), Organizacja Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie (OBWE), Organizacja Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (OECD), Bank Światowy (BŚ), Międzynarodowy Fundusz Walutowy (MFW) i Światowa Organizacja Handlu (WTO). Wyzwanie rzuciły mu zarówno państwa, które w powrocie do polityki z pozycji siły upatrują szansę na realizację swoich interesów, jak i ruchy polityczne wrogie obecnemu łaadowi międzynarodowemu i cywilizacji zachodniej.

W przypadku Europy odnosi się to przede wszystkim do Rosji, mocarstwa rewizjonistycznego, gotowego uciekać się do środków militarnych w realizacji swoich celów i nie liczącego się z najbardziej elementarnymi zasadami prawa międzynarodowego, takimi jak integralność terytorialna, nienaruszalność granic, wyrzeczenie się wojny. Równocześnie Europa znalazła się pod naciskiem ze strony sił stojących na gruncie radykalizmu religijnego, zwłaszcza islamskiego, i dążących do zniszczenia cywilizacji europejskiej za pośrednictwem terroru.

Wszystkie te zjawiska odcisnęły piętno na Unii Europejskiej i NATO – dwóch podstawowych instytucjach międzynarodowych, członkostwo w których stanowi dla Polski środek realizacji dwóch nadrzędnych celów: zagwarantowania bezpieczeństwa państwa i jego obywateli oraz zapewnienia warunków wszechstronnego rozwoju. Długofalowe osłabienie pozycji międzynarodowej zarówno Unii,

jak i Sojuszu uderzałoby w podstawowe interesy Rzeczypospolitej. Sprawą kluczową jest dziś wysiłek na rzecz ich wzmocnienia i wewnętrznej konsolidacji.

W latach 2014 - 16 udało się zahamować negatywne tendencje, mające miejsce w NATO, zwłaszcza pod względem nakładów na obronę, geografii ćwiczeń i planowania ewentualnościowego, ale dużo jeszcze pozostało w tej materii do zrobienia. Niepokojem musi napawać stan Unii Europejskiej zmagającej się z ciężkim kryzysem gospodarczym i migracyjnym, podzielonej wewnętrznie na tle dalszej wizji projektu europejskiego, niezdolnej do szybkiej i skutecznej odpowiedzi na wyzwania ekonomiczne i migracyjne. Przedłużająca się nieskuteczność i niejednokrotnie brak konsekwencji w rozwiązywaniu problemów gospodarczych i reagowaniu na wyzwania płynące z najbliższego sąsiedztwa mogą być źródłem rozczarowania coraz większej grupy Europejczyków w coraz większej liczbie krajów. Jedną z głównych przyczyn tego stanu rzeczy stało się ustanowienie mechanizmu decyzyjnego opartego na prostym przeliczniku demograficznym. Rozwiązanie to podminowało równowagę między państwami dużymi i małymi. Chybionym okazało się również szukanie odpowiedzi na kryzys Unii w nieuzasadnionym poszerzaniu kompetencji organów unijnych kosztem prerogatyw państw członkowskich i procedur demokratycznych. Jest to jednym z powodów wzrostu popularności ruchów kwestionujących dotychczasowy dorobek integracyjny i ideę integracji europejskiej w ogóle.

Do niedawna jeszcze panowało przekonanie, że projekt europejski może przebiegać wyłącznie w jednym kierunku, w stronę coraz bardziej pogłębionej Unii. Dzisiaj wiemy, że tak nie jest. Decyzja Wielkiej Brytanii o opuszczeniu UE zamyka pewien rozdział w historii projektu. Z całą pewnością należy jednak przyjąć, że dyskusji na temat przyszłości Europy towarzyszyć będzie polaryzacja stanowisk, które będą się sytuować pomiędzy federalistyczną wizją europejskiego superpaństwa i protekcjonistycznym eurosceptycyzmem, kwestionującym sens istnienia UE w ogóle. Spór ten, zwłaszcza gdyby miał się przedłużać, będzie osłabiał Unię i tym samym działał na korzyść wszystkich jej rywali i nieprzyjaciół zewnętrznych.

Słabość UE negatywnie oddziałuje nie tylko na funkcjonowanie jej samej, ale również na sąsiedztwo europejskie. Posowiecki model rozwoju oparty na wykorzystaniu zasobów materialnych jeszcze z czasów ZSRR oraz na eksploatacji surowców naturalnych uległ wyczerpaniu. Europa Wschodnia stała się obszarem stagnacji gospodarczej i społecznej. Kraje tego regionu są dodatkowo narażone na działania destabilizujące i naciski ze strony Rosji, która konsekwentnie dąży do ograniczenia ich suwerennego prawa wyboru własnej drogi rozwoju. W odpowiedzi na Partnerstwo Wschodnie i reformy proeuropejskie, podejmowane przez niektóre społeczeństwa, Rosja zdecydowała się realizować własny projekt integracyjny, Unię Euroazjatycką. Działaniom tym często towarzyszy szantaż militarny i ekonomiczny. Agresja przeciw Gruzji i Ukrainie, w tym aneksja Krymu, pokazały, że wojna jest traktowana przez Federację Rosyjską jako jeden ze środków realizacji celów politycznych w Europie Wschodniej.

Nakładając na Rosję sankcje, Unia pokazała, że gotowa jest bronić wartości, na których zbudowany został pozimnowojenny ład międzynarodowy, co więcej, na przestrzeni długiego czasu zdołała utrzymać w tej sprawie jedność. Wiele wskazuje jednak na to, że w obecnych warunkach trudniej będzie realizować ambitne plany rozszerzeniowe czy stowarzyszeniowe.

Oslabienie Unii odcisnęło również swoje piętno na sytuacji w basenie Morza Śródziemnego, gdzie w wyniku napięć społecznych doszło do załamania się regionalnego porządku politycznego. Tzw. Państwo Islamskie rzuciło Europie wyzwanie nie tylko w jej sąsiedztwie, ale także od wewnątrz,

zmierzając do podważenia europejskiego porządku politycznego i społecznego poprzez zamachy terrorystyczne. Nałożyła się na to potężna fala migracyjna, która doprowadziła do głębokich podziałów pomiędzy państwami członkowskimi UE, podważając podstawy konstrukcji europejskiej.

Do globalnego osłabienia autorytetu Zachodu doszło na tle dynamicznego rozwoju świata niezachodniego oraz głębokich przemian cywilizacyjnych związanych z rewolucją cyfrową, gwałtowną urbanizacją, zmianami demograficznymi i migracjami. Unia Europejska i Stany Zjednoczone nadal pozostają globalnymi potęgami gospodarczymi i politycznymi, jednak krajobraz ulega zmianom. Wzrost współzależności pomiędzy różnymi regionami świata, szybkość i głębokość zmian cywilizacyjnych stwarzają grunt pod coraz silniejszą konkurencję gospodarczą między państwami i pod rywalizację polityczną mocarstw. Wydarzenia, które mają miejsce w odległych punktach globu – w Azji, Afryce, Ameryce Łacińskiej – już dzisiaj silnie oddziałują na położenie Europy, w tym Polski. W miarę upływu czasu tendencja ta będzie się nasilać, niosąc z sobą zjawiska zarówno pozytywne, takie choćby jak globalne porozumienia handlowe czy zacieśnianie więzi gospodarczych, jak i negatywne – konflikty zbrojne i napięcia polityczne.

Gospodarczy środek ciężkości świata przesuwa się w kierunku regionu Azji i Pacyfiku. Obszar ten wypracowuje około 40 proc. globalnego PKB, a rozpatrywany razem z USA daje znacznie ponad połowę produktu światowego. Systematycznemu wzmocnieniu będzie ulegać rola Azji jako stymulatora światowego wzrostu gospodarczego. Najważniejszą rolę odgrywać będą azjatyckie inwestycje infrastrukturalne oraz konsumpcja azjatyckiej klasy średniej, skupionej w wielkich aglomeracjach miejskich. W wymiarze czysto politycznym wybrane kraje azjatyckie będą przejawiać coraz większe aspiracje w zakresie wpływu na kształtowanie ładu światowego.

Głównym filarem bezpieczeństwa militarnego i stabilności w Europie jest, i w przewidywalnej przyszłości pozostanie, NATO oraz Stany Zjednoczone, odgrywające kluczową rolę w Sojuszu. Należy jednocześnie mieć na uwadze, że Europa nie jest i nie będzie jedynym miejscem militarnego i politycznego zaangażowania amerykańskiego na świecie. Udział Stanów Zjednoczonych w rozwiązywaniu problemów międzynarodowych w innych regionach będzie w związku z tym wywierał wpływ pośrednio na bezpieczeństwo RP.

Przeciwdziałanie negatywnym tendencjom rozwoju sytuacji międzynarodowej wymagać będzie wzmocnienia wysiłków w ramach dyplomacji dwu- i wielostronnej.

Jakiej Strategii Polska potrzebuje?

Dynamicznie zmieniające się otoczenie międzynarodowe i głębokie przemiany cywilizacyjne wymagają pogłębionej refleksji strategicznej nad miejscem i rolą Polski we współczesnym świecie. Powinna stąd wynikać ambitna i zarazem realistyczna wizja celów i zadań polskiej polityki zagranicznej oraz narzędzi ich realizacji.

Podstawową jej przesłanką jest założenie, że stosunki międzynarodowe są sferą działania suwerennych państw. Niezależnie od współpracy w różnych formach państwa zachowują swoją podmiotowość. Jednocześnie jednak towarzyszy temu przeświadczenie, że w dzisiejszym, złożonym świecie żaden kraj, nawet najpotężniejszy, nie jest w stanie skutecznie prowadzić polityki w pojedynkę. Wynika stąd imperatyw działania wspólnego, zwłaszcza tam, gdzie oparte jest ono na głębokiej wspólnotocie interesów osadzonej na mocnym fundamencie solidarności i wspólnoty wartości, odzwierciedlonej

w Karcie Atlantyckiej i Akcie Końcowym KBWE. Filozofii tej towarzyszy odrzucenie wszelkich prób rewizji ładu ukształtowanego po zimnej wojnie, budowy sfer wpływu i traktowania wojny jako przedłużenia działań dyplomatycznych.

Oparta na takich założeniach wieloletnia koncepcja polityki zagranicznej powinna dawać odpowiedź na pięć fundamentalnych pytań:

- Jak zapewnić Polsce bezpieczeństwo w obliczu narastającej niepewności i nieprzewidywalności otoczenia międzynarodowego?
- Jak utrzymać warunki międzynarodowe, sprzyjające dynamicznemu rozwojowi społecznemu i gospodarczemu?
- Jak doprowadzić do konsolidacji i odbudowy pozycji międzynarodowej Unii Europejskiej?
- Jak zapewnić stabilność najbliższego otoczenia geograficznego Polski?
- W jaki sposób wykorzystać wielkie przemiany cywilizacyjne – globalizację, urbanizację, głębokie zmiany demograficzne na świecie – jako okazję do ekspansji gospodarczej i rozwoju cywilizacyjnego?

Odpowiedź na powyższe pytania musi uwzględniać różne wymiary stosunków międzynarodowych i działania podejmowane przez Polskę zarówno indywidualnie, jak i wspólnie z sojusznikami i partnerami. Mając to na uwadze, zadania polskiej polityki zagranicznej w latach 2017-2021 ogniskować się będą wokół trzech, powiązanych ze sobą priorytetów:

- Bezpieczeństwa – działań służących rozbudowie własnych zdolności obronnych, wzmocnieniu potencjału relacji sojuszniczych Polski w ramach NATO i UE; aktywnej polityce regionalnej;
- Rozwoju – aktywności międzynarodowej służącej rozwojowi gospodarczemu i społecznemu;
- Autorytetu międzynarodowego – czynnika umożliwiającego kształtowanie pozytywnego wizerunku Polski i umacnianie jej wiarygodności w skali europejskiej i globalnej.

Myśląc o przyszłości, inspirację i siłę czerpiemy z tego, co Polakom jest najbliższe i co ich trwale łączy – przywiązania do wolności, zasad pokojowego współistnienia narodów, poszanowania praw człowieka i godności jednostki. Historyczny i cywilizacyjny wymiar naszych dążeń odnajdujemy w tradycji i chrześcijańskich korzeniach świata zachodniego, a także rodzimej myśli niepodległościowej i patriotycznej. Pamięć o przeszłości oraz świadomość współczesnych wyzwań towarzyszyć będą staraniom o zachowanie pokoju na kontynencie europejskim oraz działaniom na rzecz stabilności i większej przewidywalności środowiska międzynarodowego.

Losy Polski nierozzerwalnie związane są z losami innych narodów Europy Środkowowschodniej. W XX wieku jednocześnie odzyskiwaliśmy niepodległość lub choćby sięgaliśmy po nią w latach 1918-1921, by ją także ponownie stracić w latach 1939-1945 i znów odzyskać w latach 1989-1991. Solidarność z bliższymi i dalszymi sąsiadami jest zatem nie tylko nakazem moralnym, ale leży także w dobrze pojętym interesie Rzeczypospolitej.

I. Bezpieczeństwo

Środowisko bezpieczeństwa Rzeczypospolitej uległo poważnemu pogorszeniu w wyniku aneksji Krymu przez Rosję oraz sprowokowanego przez nią konfliktu we wschodniej Ukrainie. Wojna, agresja przeciw sąsiednim suwerennym państwom, pogwałcenie integralności terytorialnej powróciły w tej skali i tak otwarcie do europejskiego krajobrazu politycznego po raz pierwszy od II wojny światowej. Pod znakiem zapytania została postawiona cała europejska architektura bezpieczeństwa oparta o zasady OBWE. Niepokojem może napawać fakt, że nie był to pierwszy przypadek odejścia przez Federację Rosyjską od zasad pokojowego współistnienia. Konflikt zbrojny na Ukrainie poprzedziła wojna z Gruzją oraz tolerowanie przez społeczność międzynarodową rosyjskiego wsparcia dla secesji Osetii Południowej, Abchazji i Naddniestrza.

Deklarowana przez Rosję gotowość do traktowania siły militarnej jako jednego z narzędzi realizacji celów polityki zagranicznej i bezpieczeństwa, potwierdzona realnymi działaniami, każe z powagą spojrzeć na program modernizacji rosyjskich sił zbrojnych, rozbudowę infrastruktury wojskowej, a zwłaszcza zapowiedzi rozmieszczenia w pobliżu granic Polski systemów rakietowych zdolnych do przenoszenia taktycznej broni jądrowej. Niepokój budzi skala zastosowania podczas konfliktu na Ukrainie środków wojny hybrydowej.

Impas w relacjach Zachód-Rosja i zerwanie przez tę ostatnią całego szeregu tworzonych od lat 70. porozumień międzynarodowych dotyczących architektury bezpieczeństwa w Europie skutkuje postępującą degradacją najważniejszych układów dotyczących kontroli zbrojeń i porozumień w sprawie środków budowy zaufania. Zwiększa to prawdopodobieństwo incydentów wojskowych o daleko idących, negatywnych skutkach dla całego kontynentu europejskiego.

Europa Wschodnia nie jest jedynym kierunkiem, z którego płyną wyzwania dla bezpieczeństwa Europy i Polski. Splot niekorzystnych zjawisk społecznych, gospodarczych i politycznych doprowadził do destabilizacji wewnętrznej i załamania się porządku międzynarodowego na Bliskim Wschodzie i w Afryce Północnej, pociągając za sobą cały łańcuch wojen, rewolucji, interwencji zbrojnych. Na niespotykaną dotąd skalę swoją pozycję umocniły ruchy odwołujące się do terroryzmu jako instrumentu realizacji celów politycznych. Wiele państw z południowego sąsiedztwa Europy okazało się bezradnych w konfrontacji z nimi, inne zdołały uzyskać przewagę, jednak za cenę ograniczenia swobód obywatelskich. Sytuacji nie uprościła rosyjska interwencja w Syrii, którą z jednej strony można interpretować jako konflikt zastępczy z Zachodem, z drugiej jako przejaw dążenia do uznania przez świat polityki faktów dokonanych prowadzonej z pozycji siły.

Nie ulega wątpliwości, że problemy polityczne Południa – Bliskiego Wschodu i Afryki - powodowane przez stagnację gospodarczą, przemiany demograficzne i niekorzystne zmiany klimatyczne, będą się pogłębiać w miarę upływu czasu, coraz bardziej absorbując siły państw europejskich i stawiając je wobec trudnych wyzwań. Będzie to problem także dla Rzeczypospolitej, której obywatele niejednokrotnie już padali ofiarą aktów terroru i która w duchu sojuszniczej solidarności uczestniczy w działaniach NATO i UE na obszarze śródziemnomorskim. Jednocześnie należy pamiętać, że odmienność wyzwań płynących z Południa i ze Wschodu wymagać będzie dostosowania używanych środków do charakteru zagrożeń.

W planowaniu strategicznym konieczne jest zapewnienie niezbędnej równowagi pomiędzy obroną wschodniej i południowej flanki Sojuszu. Na forum NATO oraz w wymiarze dwustronnym dążyć

będziemy do wzmocnienia współpracy obronnej z USA, zwłaszcza w odniesieniu do amerykańskiej obecności wojskowej na terytorium Polski i szerzej, na całej flance wschodniej. Militarne zaangażowanie USA w Europie jest kluczowe dla utrzymania zdolności Sojuszu do kolektywnej obrony i odstraszania. Kompleksowe spojrzenie na zagrożenie bezpieczeństwa zakłada także bliższą współpracę NATO - UE, wzmocnienie i rozwój Wspólnej Polityki Bezpieczeństwa i Obrony (WPBiO) UE, a także zachowanie wiarygodności dotychczasowych instytucjonalnych podstaw architektury bezpieczeństwa europejskiego (OBWE). Jednym z celów tych działań winno być także wzmocnienie odporności krajów południowego i wschodniego sąsiedztwa na współczesne zagrożenia, zwłaszcza na działania stawiające sobie na celu stabilizację wewnętrzną państw. Służyć temu będzie m.in. współpraca z państwami partnerskimi w dziedzinie bezpieczeństwa, w tym także w zakresie zwalczania zagrożeń hybrydowych, w tym w cyberprzestrzeni, oraz na rzecz wzmocnienia instytucji demokratycznych i praworządności. Przeciwdziałaniu niekorzystnym tendencjom powinna służyć również współpraca rozwojowa, w tym polskie zaangażowanie na tym polu.

Zapewnienie bezpieczeństwa Polski wymaga jednoczesnych działań w trzech, uzupełniających się wymiarach:

- sojuszniczym – polegającym na wzmocnieniu wiarygodności NATO i potencjału UE oraz zachowaniu bliskich stosunków z USA;
- regionalnym – zorientowanym na zacieśnianie współpracy z państwami naszego regionu, zwłaszcza z Rumunią, Grupą Wyszehradzką, państwami bałtyckimi i nordyckimi, a także na aktywną politykę wschodnią;
- krajowym – mającym na celu istotne wzmocnienie własnych zdolności obronnych.

Sojusze

Samowystarczalność obronna jest w dzisiejszych czasach przywilejem nielicznych mocarstw, a i to nie bez ograniczeń. Podstawą bezpieczeństwa polskiego i europejskiego pozostaje Sojusz Północnoatlantycki. Strategicznym celem RP jest utrzymanie jego centralnej roli jako gwaranta bezpieczeństwa w Europie. Zdolność do wypełnienia funkcji odstraszania i kolektywnej obrony są podstawą skuteczności NATO jako obronnego związku sojuszniczego państw demokratycznych.

Decyzje podjęte przez NATO w Newport (2014) i w Warszawie (2016) wyhamowały proces systematycznego pogarszania się bezpieczeństwa w Europie Środkowej i Wschodniej. Szczyt w Walii zapoczątkował adaptację NATO do nowych wyzwań, podczas gdy w Warszawie zapadły kluczowe dla naszego bezpieczeństwa decyzje o rozmieszczeniu sił sojuszniczych na terytorium Polski i trzech państw bałtyckich. Realizacja podjętych postanowień, zwłaszcza obecność pierwszych żołnierzy sojuszniczych w Polsce i krajach bałtyckich, stała się wyraźnym sygnałem, że dalsze próby podważania ładu europejskiego nie będą tolerowane. Pod koniec 2016 roku Polska była krajem dużo bardziej bezpiecznym niż jeszcze kilkanaście miesięcy wcześniej.

Oba szczyty NATO wyznaczyły właściwy kierunek zmian, zwłaszcza w odniesieniu do wschodniej flanki Sojuszu. Dzięki jej wzmocnieniu Sojuszowi została przywrócona możliwość realizacji jego podstawowej funkcji, jaką jest obrona kolektywna. Jednocześnie musimy sobie zdawać sprawę z tego, że nie wszystkie negatywne tendencje zostały w ten sposób wyeliminowane. Widzimy w związku z tym

potrzebę działań służących poprawie zdolności obronnych na wszystkich newralgicznych kierunkach zaangażowania NATO.

Z uwagi na dotychczasowy deficyt obecności sojuszniczej w państwach wschodniej flanki, szczególnego znaczenia nabiera pełna, adekwatna do istniejących wyzwań, realizacja postanowień szczytu w Warszawie. Obecność wojsk oraz infrastruktury NATO na terytorium Polski, państw bałtyckich, Rumunii i Bułgarii przekreśla możliwość powrotu do „szarych stref” bezpieczeństwa w Europie Środkowej. W tym duchu Polska będzie wspierać projekty służące wzmocnieniu północnego i południowego wymiaru wschodniej flanki poprzez współpracę z krajami skandynawskimi, a także aktywność w basenie Morza Czarnego.

Silne relacje transatlantyckie oraz amerykańska obecność wojskowa w Europie były przez dziesięciolecia podstawą stabilizacji i pokoju na kontynencie europejskim. Obecne wyzwania potwierdzają aktualność i wartość współpracy transatlantyckiej. W interesie Polski leży dalszy rozwój sojuszniczych relacji dwustronnych ze Stanami Zjednoczonymi. Służyć temu będzie realizacja wspólnych projektów obronnych, w tym rozpoczęty program budowy tarczy antyrakietowej. Sposobem wzmocnienia spójności oraz wiarygodności NATO i zarazem metodą przeciwdziałania jego erozji będzie konsekwentna realizacja zobowiązań państw członkowskich wydatkowania 2 proc. PKB na obronność przy jednoczesnym przeznaczeniu jednej piątej tej sumy na modernizację sił zbrojnych. Równie ważnym czynnikiem będzie gotowość polityczna do uczestniczenia w realizacji zadań Sojuszu na obu flankach – wschodniej i południowej. Polska od początku swego członkostwa w NATO aktywnie uczestniczyła w większości operacji Sojuszu, przykładając szczególną wagę do kwestii wiarygodności NATO oraz solidarności sojuszniczej. Pomimo brytyjskiej decyzji o opuszczeniu UE będziemy pracować na rzecz utrzymania przez Unię i Zjednoczone Królestwo bliskich więzi w dziedzinie bezpieczeństwa i obrony.

Wielość i złożony charakter dzisiejszych zagrożeń zmusza do odejścia od sztywnego podziału środków bezpieczeństwa na „twarde” i „miękkie”. Skuteczność działań prewencyjnych i reagowania kryzysowego zależy będzie od umiejętnego stosowania szerokiego zestawu narzędzi zarówno cywilnych, jak i wojskowych. Jest to szczególnie ważne także w związku z planami zacieśnienia współpracy pomiędzy UE i NATO oraz z uwagi na zarysowane w Strategii Globalnej Unii Europejskiej (EUGS) ambicje unijne w sferze bezpieczeństwa.

W interesie Rzeczypospolitej leży, by w ramach Wspólnej Polityki Bezpieczeństwa i Obrony Unia Europejska zmierzała w stronę osiągnięcia zdolności do działań autonomicznych, tam gdzie wystąpienie NATO jako całości byłoby niecelowe, przy jednoczesnym utrzymaniu komplementarności w stosunku do Sojuszu Północnoatlantyckiego. W duchu deklaracji warszawskiej UE-NATO Polska będzie aktywnie wspierać plan działań na rzecz wzmocnienia współpracy obydwu organizacji w odniesieniu do zagrożeń hybrydowych, poprawy bezpieczeństwa w cyberprzestrzeni, a także budowy odporności partnerów w sąsiedztwie wschodnim i południowym. Sprzyjać temu powinny również działania zmierzające do wzmocnienia europejskich zdolności obronnych, w tym rozwoju europejskiego przemysłu obronnego, pod warunkiem jednak, że będą one wynikać z realistycznej oceny stanu bezpieczeństwa na naszym kontynencie. Inicjatywy te powinny być zrównoważone i transparentne oraz uwzględniać interesy wszystkich państw członkowskich.

Zadania do realizacji:

- Doprowadzić do pełnej implementacji postanowień szczytów NATO w Newport i Warszawie.
- Kontynuować działania na rzecz wzmocnienia wschodniej flanki Sojuszu przy jednoczesnym, solidarnym zaangażowaniu w działania na Południu, między innymi we współpracy z Turcją.
- Podejmować działania na rzecz współpracy pomiędzy NATO i UE w duchu deklaracji warszawskiej.
- Działać na rzecz wzmocnienia relacji transatlantyckich i silnej obecności USA w Europie. Wypełniać zobowiązania dotyczące finansowania sił zbrojnych i ich modernizacji.
- Uczestniczyć w podejmowanych przez Sojusz misjach poza obszarem traktatowym.

Sąsiedztwo

Polska jest usytuowana w newralgicznym punkcie Europy na styku dwóch geopolitycznych płyt tektonicznych – Europy Zachodniej, której obliczem instytucjonalnym są NATO i Unia Europejska, i Europy Wschodniej, zdominowanej w znacznej mierze przez Rosję. Rzeczpospolita pełni również rolę zwornika na osi Północ-Południe – między szeroko pojętym regionem Morza Bałtyckiego i Europą Środkową i dalej – państwami bałkańskimi oraz obszarem adriatyckim i czarnomorskim. Położenie to jest źródłem problemów, ale też stwarza unikalną szansę wzmocnienia pozycji międzynarodowej naszego kraju.

W ciągu najbliższych lat jednym z największych wyzwań dla polskiej polityki zagranicznej pozostanie sytuacja w Europie Wschodniej, gdzie systematycznie obniża się poziom stabilności i przewidywalności zarówno w sferze międzynarodowej, jak i wewnętrznej. Przejawem tego jest rosnąca liczba konfliktów międzypaństwowych i tak zwanych kolorowych rewolucji, wynikających z niezgody społeczeństw na skorumpowane i autorytarne rządy, niezdolne do reform i zaproponowania swoim obywatelom wiarygodnej wizji rozwoju cywilizacyjnego. Destrukcyjną rolę odgrywa tu polityka Federacji Rosyjskiej, która z jednej strony dąży do przekształcenia obszaru WNP w strefę buforową, z drugiej zaś nie jest w stanie przedłożyć sąsiednim krajom pozytywnej oferty politycznej i gospodarczej. Rosja stara się nadrobić niedostatki w tej dziedzinie, stosując dezinformację, mniej lub bardziej otwarte naciski polityczne i ekonomiczne, korupcję, wznieca też konflikty etniczne i usiłuje ożywić spory historyczne między narodami poddanymi niegdyś jej panowaniu, a gdy instrumenty te zawodzą odwołuje się do siły wojskowej, czego dowiodły wojny w Gruzji i na Ukrainie. Stabilności Europy Wschodniej nie sprzyjają także takie działania rosyjskie jak zabór Krymu, wspieranie separatyzmu w Donbasie, Naddniestrzu, Osetii Południowej i Abchazji. Tendencje te utrzymają się zapewne w najbliższym czasie, narażając bezpośrednie sąsiedztwo Rzeczypospolitej na wstrząsy polityczne i społeczne, także w przypadku agresji poniżej progu otwartej wojny.

Z punktu widzenia Polski, jedynym realnym sposobem długofalowej stabilizacji obszaru byłego ZSRR są głębokie reformy i modernizacja nawiązujące do europejskiego modelu rozwoju. Stąd ważne miejsce wspierania reform proeuropejskich i transatlantyckich w polityce wobec krajów Europy Wschodniej.

W myśl zasady suwerenności w prawie międzynarodowym, Polska uznaje niezbywalne prawo każdego z państw do określenia własnych kierunków rozwoju, przynależności organizacyjnej oraz wyboru sojuszy. Głęboko zakorzenionym elementem myśli strategicznej Sojuszu, sięgającym zasad określonych w Traktacie Waszyngtońskim, jest polityka otwartych drzwi, stwarzająca perspektywę członkostwa dla państw spełniających rygorystycznie określone kryteria. Decyzje dotyczące rozszerzenia NATO nie są

skierowane przeciwko interesom bezpieczeństwa państw trzecich. Perspektywa członkostwa stanowi zachętę do niezbędnych reform oraz wdrożenia standardów demokratycznych.

Kwestią o zasadniczym znaczeniu dla Polski jest sformułowanie ambitnej oferty współpracy w ramach zaktualizowanego Partnerstwa Wschodniego. W perspektywie długofalowej istotne jest wsparcie partnerów w zakresie budowy ich odporności na wyzwania wewnętrzne i zewnętrzne. Dotyczy to zwłaszcza Ukrainy i Białorusi, naszych najbliższych sąsiadów, a także innych państw wschodnioeuropejskich.

Na tle problematyki wschodniej, relacje z Rosją przedstawiają dla Polski, jak i całej Europy, osobny kompleks zagadnień. W odpowiedzi na agresję przeciw Ukrainie wspólnota zachodnia podjęła decyzję o sankcjach gospodarczych przeciwko podmiotom rosyjskim. Miało to swoje głębokie uzasadnienie polityczne, prawnomiędzynarodowe i moralne. Równie uzasadnione jest dostosowanie zdolności wojskowych NATO do sytuacji, w której zostały przez Rosję naruszone wszystkie istotne zasady OBWE zarówno polityczne, jak i w sferze kontroli zbrojeń.

Izolacja naszego wschodniego sąsiada nie jest jednak i nie będzie celem polityki RP. Wspieramy ideę utrzymania regularnych kanałów dialogu z Rosją. Normalizacja relacji UE-Rosja nie może się jednak dokonywać w oparciu o przesłanki wyrastające z logiki systemu jałtańskiego zakładającego istnienie stref wpływów. Dialog z Rosją winien służyć komunikowaniu spójnego i jednoznacznego przesłania nie pozostawiającego wątpliwości ani co do priorytetów Zachodu, ani co do oceny polityki samej Federacji Rosyjskiej. Trudne strategiczne kwestie nie powinny być przesłaniane przez zagadnienia o mniejszej wadze gatunkowej.

Długofalowym celem strategicznym Polski jest przeciwdziałanie demontażowi architektury bezpieczeństwa europejskiego opartej o zasady OBWE oraz prymat prawa. Ważnym elementem tej polityki będą działania na rzecz unikania incydentów wojskowych oraz zwiększenia zaufania i transparentności.

Doniosłą rolę w kształtowaniu polskiej polityki bezpieczeństwa odgrywać będzie współpraca z sąsiadami dzielącymi polski punkt widzenia na charakter wyzwań płynących z sąsiedztwa wschodnioeuropejskiego. W pierwszym rządzie będzie się to odnosić do najbliższej położonych państw członkowskich NATO, a więc Grupy Wyszehradzkiej, Rumunii i państw bałtyckich. Ważnym elementem tej polityki będzie umacnianie więzi z krajami skandynawskimi – Szwecją i Finlandią, a także ze zorientowanymi na integrację z NATO państwami wschodnioeuropejskimi – Gruzją i Ukrainą.

Polskie działania w sferze bezpieczeństwa w odniesieniu do najbliższego sąsiedztwa będą uwzględniać wsparcie dla współpracy UE-NATO w duchu deklaracji warszawskiej, w zakresie reagowania kryzysowego, bezpieczeństwa energetycznego, wzmocnienia wschodniego wymiaru Europejskiej Polityki Sąsiedztwa (EPS), zwłaszcza Partnerstwa Wschodniego. Istotnym wymiarem wzmocnienia regionalnej odporności na sytuacje kryzysowe będzie również rozwój więzi infrastrukturalnych – energetycznych, transportowych i komunikacyjnych - pomiędzy państwami regionu bałtyckiego oraz Europy Środkowej - w trójkącie Bałtyk-Morze Czarne-Adriatyk. Duży potencjał współpracy w sferze bezpieczeństwa widzimy także w aktywizacji i rozwoju współpracy z Niemcami i Francją w ramach Trójkąta Weimarskiego.

Współczesna rzeczywistość wymaga, by myślenie o bezpieczeństwie i stabilności sąsiedztwa Rzeczypospolitej obejmowało nie tylko kierunek wschodni, ale także kierunek południowy. Związane jest to przede wszystkim z bezpieczeństwem naszych sojuszników, ale również z koniecznością stabilizacji sąsiedztwa śródziemnomorskiego i bliskowschodniego jako obszaru, skąd docierają do Europy takie wyzwania jak terroryzm czy wielkie migracje. To również sprawa bezpośredniego bezpieczeństwa obywateli Rzeczypospolitej, którzy w ciągu ostatnich lat padali ofiarą ataków terrorystycznych w Europie Zachodniej i w Afryce.

Zadania do realizacji:

- Działać na rzecz utrzymania europejskiej architektury bezpieczeństwa w oparciu o zasady OBWE przy położeniu nacisku na środki budowy zaufania.
- Dbać, by dialog NATO-Rosja, oparty na zasadzie „3xD” – *defence, deterrence, dialogue* - był instrumentem precyzyjnego komunikowania stanowiska NATO, uświadamiającego Rosji koszty kontynuowania polityki agresji, a nie narzędziem marginalizacji kwestii spornych i powrotu do relacji opartych na zasadzie „*business as usual*”.
- Wpierać politykę otwartych drzwi Sojuszu Północnoatlantyckiego i Unii Europejskiej oraz współpracę w dziedzinie bezpieczeństwa z państwami wschodnioeuropejskimi, a także działania zorientowane na wzmocnienie ich odporności na sytuacje kryzysowe.
- Kontynuować współpracę w dziedzinie wzmacniania flanki wschodniej z państwami bałtyckimi i Rumunią, zwłaszcza w takich dziedzinach jak Misja Patrolowania Przestrzeni Powietrznej (*Air Policing*) i Wzmocniona Wysunięta Obecność (*Enhanced Forward Presence*).
- Utrzymać współpracę z Czechami, Słowacją i Węgrami w ramach Wyszehradzkiej Grupy Bojowej.
- Kontynuować polsko – litewsko – ukraińską współpracę wojskową w ramach wspólnej brygady.
- Wzmacniać więzi infrastrukturalne pomiędzy państwami w regionie bałtyckim i Europie Środkowej, w tym państw położonych pomiędzy Morzem Bałtyckim, Morzem Czarnym oraz Morzem Adriatyckim.
- Kontynuować działania na rzecz zacieśniania współpracy przemysłów obronnych krajów wyszehradzkich, a także współpracy polskiego sektora zbrojeniowego z partnerami skandynawskimi.
- Działać na rzecz zacieśnienia współpracy przemysłów obronnych Polski i Ukrainy.
- Pogłębić współpracę w ramach Trójkąta Weimarskiego.
- Inicjować i uczestniczyć w działaniach na rzecz nieprolifracji broni masowego rażenia, w wymiarze regionalnym oraz globalnym.

Siła

Rozwój narodowych zdolności wojskowych jest niezbędnym elementem polskiej polityki bezpieczeństwa. Siły zbrojne zapewniają nie tylko potencjał niezbędny do obrony kraju oraz realizacji zobowiązań sojuszniczych, ale są również ważnym narzędziem realizacji przez Polskę celów w dziedzinie polityki zagranicznej. Ich skuteczność w działaniu i wypełnianiu zadań zarówno na terytorium kraju, jak i poza jego granicami, buduje wiarygodność i autorytet Rzeczypospolitej i przyczynia się do obrony jej interesów w środowisku międzynarodowym. Wskazaniu priorytetowych kierunków rozwoju sił zbrojnych RP tak, aby były przygotowane do efektywnej i sprawnej realizacji

polskiej polityki bezpieczeństwa, będzie służył przeprowadzany obecnie Strategiczny Przegląd Obrony.

Równoległe z rozwojem własnego potencjału wojskowego Polska będzie kontynuować działania zmierzające do wzmocnienia sojuszniczej obecności wojskowej na flance wschodniej NATO. Obejmą one kroki polityczne i dyplomatyczne na rzecz pełnej realizacji postanowień szczytów NATO w Newport i Warszawie oraz na rzecz kontynuacji tej polityki podczas kolejnych szczytów, a także inicjatywy zmierzające do zapewnienia siłom sojuszniczym na terytorium Rzeczypospolitej odpowiedniego zaplecza logistycznego i infrastrukturalnego.

Podstawowym warunkiem realizacji strategicznych celów polskiej polityki bezpieczeństwa jest utrzymanie wielkości i struktury budżetu obronnego RP zgodnie z zobowiązaniami i uzgodnieniami sojuszniczymi. Polska potrzebuje silnego i nowoczesnego przemysłu obronnego, złączonego siecią mocnych powiązań z przemysłami państw sojuszniczych. W celu wzmocnienia krajowego potencjału obronnego będziemy ściśle współpracować z rządami zaprzyjaźnionych państw i wzmocniać strategiczne relacje sojusznicze, zarówno w wymiarze bilateralnym, jak i w ramach NATO i UE, zwłaszcza Europejskiej Agencji Obronnej. Duże znaczenie będzie miał w związku z tym aktywny udział Polski w inicjatywach związanych z bezpieczeństwem Unii Europejskiej wynikających z opracowanej w 2016 roku Strategii Globalnej Unii Europejskiej. Zrównoważony rozwój europejskiego przemysłu obronnego winien służyć jakościowej poprawie zdolności obronnych państw europejskich przy zachowaniu traktatowych kompetencji państw członkowskich w dziedzinie polityki obronnej.

Zadania do realizacji:

- Zgodnie z zobowiązaniami sojuszniczymi zapewnić rozwój narodowych zdolności obronnych, utrzymując minimalny poziom finansowania na poziomie 2% PKB liczonych według metodologii NATO, zgodnie z którą przeliczenie udziału wydatków obronnych dokonuje się do PKB tego samego roku, w którym są one ponoszone, oraz zapewnienie, aby przynajmniej 20% z tego budżetu przeznaczane było na modernizację sił zbrojnych.
- Wykorzystać proces modernizacji sił zbrojnych w celu transferu do Polski nowoczesnych technologii.
- Wspierać międzynarodową obecność polskiego przemysłu obronnego, w tym jego uczestnictwo w inicjatywach podejmowanych w ramach NATO i UE.
- Stworzyć warunki realizacji postanowień szczytu NATO w Warszawie, zwłaszcza w odniesieniu do rozmieszczenia w Polsce amerykańskiego sprzętu bojowego (ABCT) i Wzmocnionej Wysuniętej Obecności (*Enhanced Forward Presence*) oraz wziąć aktywny udział w tych inicjatywach.
- Zapewnić pełną realizację polsko – amerykańskiej umowy o utworzeniu na terytorium RP bazy w ramach Obrony Przeciwrakietowej.
- Kontynuować rozwój zdolności anty-hybrydowych.
- W ramach Sojuszu Północnoatlantyckiego osiągnąć niezbędną swobodę transgranicznego przemieszczania się wojsk sojuszniczych w obszarze odpowiedzialności NATO w czasie pokoju.

II. Rozwój

Zapewnienie Polsce możliwości rozwoju, wzrost dobrobytu jej mieszkańców oraz umocnienie pozycji gospodarczej w skali globalnej należą do najważniejszych celów polskiej polityki zagranicznej. Punktem wyjścia do działań w tej sferze będzie zapewnienie odpowiedniego wsparcia zagranicznego dla realizacji Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.) oraz Planu Odpowiedzialnego Rozwoju w jego pięciu podstawowych filarach: reindustrializacji, rozwoju innowacyjności, zapewnienia kapitału dla inwestycji, ekspansji zagranicznej oraz rozwoju społecznego i regionalnego.

Ambitny plan przyspieszenia rozwoju Polski będzie realizowany w warunkach głębokiej transformacji społecznej i ekonomicznej współczesnych społeczeństw. Na zmiany te składają się przede wszystkim rewolucja cyfrowa i komunikacyjna, urbanizacja, której efektem jest rosnąca liczba wielomilionowych metropolii, przemiany demograficzne w Afryce oraz w Europie i Azji, gdzie postępować będzie proces starzenia się społeczeństw. Zmieniająca się liczba mieszkańców Ziemi oraz struktura wiekowa współczesnych społeczeństw będą wymagać coraz to nowych zasobów.

Dla rozwoju Polski fundamentalne znaczenie będzie miał kierunek ewolucji Unii Europejskiej. Dotyczy to przede wszystkim przyszłości strefy euro, polityki spójności, Wspólnej Polityki Rolnej, polityki energetycznej i klimatycznej oraz planu utworzenia jednolitego europejskiego obszaru transportowego. Istotnym zagrożeniem dla funkcjonowania rynku wewnętrznego UE są ukryte oraz pośrednie mechanizmy protekcyjności w postaci prawodawstwa socjalnego oraz praktyk, które prowadzą do fragmentacji rynku wewnętrznego i ograniczenia konkurencyjności. Kluczem z polskiego punktu widzenia będzie utrzymanie przez UE jedności i uniknięcie podziałów wewnętrznych na tle zarządzania gospodarczego. Integralność wewnętrznego rynku UE jest kluczowym warunkiem rozwoju gospodarczego Europy i Polski. Będziemy postulowali jego rozwój, szczególnie w obszarach niedokończonych (usługi) oraz nowych (rynek cyfrowy).

Europa

Podejmowanym w połowie drugiego dziesięciolecia XXI wieku próbom wydobywania Unii z kryzysu towarzyszyło odchodzenie od zasad traktatowych na rzecz doraźnych efektów, lekceważenie zasady pomocniczości, niejasny tryb decyzyjny. W tej sytuacji Polska będzie wspierała działania na rzecz wzmocnienia przejrzystego procesu decyzyjnego oraz mandatu demokratycznego w działaniu instytucji unijnych. Będą temu towarzyszyć wysiłki na rzecz praktycznej realizacji czterech podstawowych swobód - swobody przepływu ludzi, towarów, kapitałów i usług – które poddawane są coraz poważniejszym ograniczeniom, grożącym erozją fundamentów UE. W interesie Polski leży aktywny udział w debacie o przyszłości integracji europejskiej. Podstawową przesłanką dla sformułowania polskiego stanowiska pozostaje świadomość, że z integracji europejskiej czerpiemy korzyści, choć dostrzegamy niedoskonałości UE. Głównym zagrożeniem dla trwałości i stabilności Unii Europejskiej jest perspektywa przekształcenia jej w projekt elit biurokratycznych nie poddanych kontroli demokratycznej. Dalsze uwspólnotowanie polityk unijnych (głosowanie większościowe w coraz większej ilości obszarów) grozi utratą suwerenności przez państwa członkowskie. Podstawową regułą rządzącą polską polityką wobec procesu integracji europejskiej będzie zatem zasada: tyle integracji ile poparcia dla niej obywateli-wyborców.

Innym rodzajem zagrożenia dla spójności UE jest idea Unii wielu prędkości, de facto „unii w unii”, gdzie tzw. twarde jądro miałyby się ukształtować wokół strefy euro wyposażonej w osobne instytucje i

odrębny budżet. Oznaczałoby to wypychanie z głównego nurtu integracji krajów, które nie przyjęły wspólnej waluty.

Debaty na temat przyszłości UE towarzyszyć będą negocjacje zasad opuszczenia Unii przez Wielką Brytanię. Suwerenna decyzja społeczeństwa tego kraju powinna zostać w pełni uszanowana z wszelkimi tego konsekwencjami. Ostateczny wynik negocjacji nie powinien jednak sankcjonować praktyki „wyjścia z UE” jako atrakcyjnego modelu nowej, korzystniejszej formuły kształtowania stosunków państw członkowskich z Unią. Z perspektywy Polski nowe relacje UE-Wielka Brytania muszą dać właściwe gwarancje praw Polaków pracujących, uczących się i mieszkających w Wielkiej Brytanii. Nie mniej ważnym problemem przyszłych relacji jest utrzymanie właściwej otwartości rynków obu stron na wymianę dóbr, usług i inwestycji. Istotnym elementem dla Polski jest także zapewnienie korzystnego porozumienia w sprawie budżetu UE.

Strategicznym zadaniem polskiej polityki zagranicznej jest udział w kształtowaniu polityki gospodarczej Unii Europejskiej służącej rozwojowi Polski. Odnosi się to w pierwszym rzędzie do negocjacji kolejnej wieloletniej perspektywy finansowej na lata 2021 – 2027 oraz do potrzeb Polski w zakresie polityki spójności i Wspólnej Polityki Rolnej. Realizacja polityki wyrównywania dysproporcji rozwojowych w UE poprzez Europejskie Fundusze Strukturalne i Inwestycyjne jest niezbędnym czynnikiem uzupełniającym i stabilizującym rynek wewnętrzny UE. Polityka ta przyczynia się do podnoszenia poziomu życia obywateli oraz sprzyja zmianom strukturalnym. Nie jest też przejawem poświęcania się państw bogatszych na rzecz biedniejszych - badania ewaluacyjne jednoznacznie wskazują, że płatnicy netto do budżetu unijnego osiągają istotne korzyści ekonomiczne z realizacji polityki spójności w krajach biedniejszych. Polska będzie się więc konsekwentnie przeciwstawiać próbom przedstawienia tejże polityki w kategoriach pomocy rozwojowej udzielanej przez państwa Europy zachodniej państwom uboższego wschodu. Wprowadzana do dyskursu publicznego domniemana warunkowość polityki spójności, legitymizująca traktowanie jej w charakterze instrumentu wpływu politycznego, zaostrza podziały pomiędzy rządami państw członkowskich, prowadząc do dalszego osłabienia UE. Działając na rzecz uzdrowienia konkurencyjności w UE i powrotu do czterech podstawowych swobód unijnych Polska będzie dążyła również do zniesienia obecnych ograniczeń na rynku cyfrowym, rynku usług, rynku transportowym, a także w odniesieniu do mobilności pracowników. Ważny w tym zakresie jest postulat dotyczący sprawnej realizacji Strategii Jednolitego Rynku Wewnętrznego oraz Jednolitego Rynku Cyfrowego. Podejmowane działania powinny sprzyjać wdrażaniu nowoczesnych technologii przez przemysł, tak by wszystkie gospodarki unijne poprawiły swoją konkurencyjność w globalnej rywalizacji. Będziemy wspierać opracowanie oraz realizację kolejnych inicjatyw dotyczących rynku wewnętrznego UE, w tym w szczególności w obszarze usług, mając na względzie ich komplementarność i wzajemne powiązania. Należy przy tym dążyć do tego, aby narzędzia prawno-administracyjne służyły jako wsparcie i pomoc, nie zaś stanowiły dodatkowe obciążenia. Będziemy dążyć do przywrócenia polityki przemysłowej na agendę europejską. Jesteśmy zdania, iż polityka przemysłowa wymaga aktualizacji ze względu na nowe wyzwania, które wystąpiły w ostatnich latach.

Polska będzie się sprzeciwiała koncepcji inteligentnego protekcyjizmu lansowanego w wielu państwach Europy Zachodniej.

Sprawą kluczową jest utrzymanie silnej wspólnej polityki rolnej, zwłaszcza w wymiarze finansowym. Przyszła WPR powinna uwzględniać nowe wyzwania stojące przed UE, w tym np. implikacje planowanej liberalizacji handlu i współpracy gospodarczej w ramach dwustronnych umów UE z państwami trzecimi a także skutki polityki energetyczno-klimatycznej. Ważną dla Polski funkcją WPR pozostanie

zapewnienie jednolitych warunków konkurencji na rynku UE, dalsze ograniczanie różnic w rozwoju obszarów wiejskich pomiędzy państwami UE oraz zapewnienie rozwoju dla wszystkich typów gospodarstw, w tym dla średnich i małych gospodarstw rodzinnych oraz wsparcie działań na rzecz ochrony różnorodności biologicznej.

W interesie Rzeczypospolitej leży stabilność i rozwój strefy euro tworzonej przez jednych z jej największych partnerów handlowych i inwestycyjnych. Polska wspierać będzie działania zmierzające w tym kierunku, z zastrzeżeniem jednak, że nie powinny one odbywać się kosztem praw członków UE, nie zgłaszających w tej chwili woli przystąpienia do takich inicjatyw. Udział w nich nie może jednak osłabiać pozycji konkurencyjnej polskiej gospodarki.

Ustabilizowanie sytuacji w strefie euro jest podstawowym warunkiem, pod którym Polska będzie mogła podjąć rozmowy na temat realizacji *acquis communautaire* w zakresie odnoszącym się do wspólnej waluty. Kraje strefy euro muszą w sposób trwały przezwyciężyć kryzys. Proces systemowych reform musi osiągnąć taki stopień zaawansowania, aby wiadomo było, do jakiego obszaru wspólnej waluty przystępuje Polska. Jednocześnie należy podkreślić, że integracja walutowa może powieść się wyłącznie przy osiągnięciu wysokiego poziomu konwergencji społeczno-ekonomicznej kraju aspirującego do wejścia do strefy walutowej. Nie może także prowadzić do wyłączenia kwestii podatków i finansów publicznych z kompetencji parlamentów narodowych czyli spod kontroli obywateli-wyborców. Prowadziłoby to bowiem do podważenia fundamentu demokracji i parlamentaryzmu ujętego w haśle *No taxation without representation*.

Rzeczpospolita będzie zabiegać o mocniejsze osadzenie polityki klimatycznej UE w realiach ekonomicznych. Wywiązywaniu się z zobowiązań ograniczenia emisji gazów cieplarnianych towarzyszy jednak rosnące przekonanie, że Unia osiągnęła już granicę bezpiecznych deklaracji i zobowiązań jednostronnych. Ewentualna reforma unijnego systemu pozwoleń na emisje CO₂, w tym poziom cen uprawnień do emisji, nie może odbywać się ze szkodą dla bezpieczeństwa energetycznego naszego państwa, czego gwarantem jest wykorzystanie własnych zasobów, przede wszystkim węgla, do produkcji energii. W dążeniu do utrzymania konkurencyjności na rynkach światowych kraje europejskie powinny zachować większą swobodę i elastyczność w zakresie wyboru własnego miksu energetycznego, zgodnie z przepisami Traktatu o Funkcjonowaniu UE.

W sferze polityki klimatycznej kluczowe będzie dążenie do osiągnięcia celu długoterminowego jakim jest określona w Porozumieniu Paryskim neutralność klimatyczna – tzn. stabilizacja koncentracji gazów cieplarnianych przy pomocy zarówno redukcji emisji jak i poprzez pochłanianie gazów cieplarnianych, m.in. przez lasy. Celem negocjacyjnym Polski na COP24, któremu Polska będzie przewodniczyć w 2018 r., będzie ustanowienie zasad implementacyjnych dla Porozumienia Paryskiego ONZ.

Realizując założenia *Białej Księgi Transportu* Polska podejmie działania na rzecz utworzenia jednolitego obszaru transportowego na zasadach konkurencyjności i oszczędności zasobów.

Ważnym wymiarem polskiej aktywności w UE pozostanie energetyka. Szczególnym wyzwaniem będzie uzyskanie korzystnych dla Polski rozwiązań w pakiecie „Czysta energia dla wszystkich Europejczyków”, zwłaszcza zapewnienie swobody kształtowania krajowego miksu energetycznego, z uznaniem roli odgrywanej w nim przez węgiel. Polska powinna również utrzymać możliwości zarządzania własną siecią energetyczną w kontekście bezpieczeństwa energetycznego. Ponadto, w ramach rozwoju Unii Energetycznej, Polska będzie kontynuowała wysiłki na rzecz liberalizacji rynku unijnego i dywersyfikacji

kierunków dostaw oraz na rzecz rozwoju infrastruktury tranzytowej. Dla Europy Środkowej kluczowe znaczenie będą miały przede wszystkim projekty na osi północ – południe, umożliwiające przesył gazu naturalnego pomiędzy regionem bałtyckim i Bałkanami, także z wykorzystaniem dostępu do norweskich złóż gazu ziemnego. Rozbudowa ponadregionalnych połączeń energetycznych będzie sprzyjała m.in. lepszemu wykorzystaniu terminalu LNG w Świnoujściu.

Polska wychodzi z założenia, że w interesie Unii leży, żeby krajowe systemy energetyczne opierały się na własnych zasobach i źródłach wytwórczych. Oznacza to zachowanie neutralności technologicznej w zakresie podejmowanych decyzji dotyczących kierunków rozwoju energetyki oraz transparentności w zakresie podpisywanych umów. Zasady te muszą dotyczyć również dostawców spoza UE, pragnących działać na wewnętrznym rynku UE.

Zadania do realizacji:

- W dyskusji na temat przyszłości Unii Europejskiej podtrzymywać stanowisko, zgodnie z którym model oparty na czterech fundamentalnych wolnościach – swobodzie przemieszczania się ludzi, kapitału, towarów i usług – oraz na poszanowaniu zasady pomocniczości jest nienaruszalny.
- Zapewnić realizację interesów polskich podczas negocjacji wieloletnich ram finansowych UE na lata 2021 – 2027, ze szczególnym uwzględnieniem polityki spójności i Wspólnej Polityki Rolnej.
- Doprowadzić do pełnej realizacji zasady swobody przepływu usług, a w odniesieniu do rynku cyfrowego również swobody przepływu towarów, a także treści cyfrowych i danych przy poszanowaniu ochrony prywatności i określeniu wyjątków wynikających z potrzeby zapewnienia bezpieczeństwa publicznego.
- Działać na rzecz utrzymania mobilności pracowniczej na obszarze UE.
- Dążyć do powiązania polityki klimatycznej UE z postulatem utrzymania konkurencyjności przez gospodarkę unijną.
- Wspierać działania na rzecz stabilizacji strefy euro przy jednoczesnym utrzymaniu jedności i spójności Unii oraz demokratycznej kontroli wyborców nad systemami podatkowymi i finansami publicznymi swoich państw.
- Utrzymać działania na rzecz wzmocnienia głosu państw środkowoeuropejskich w Unii Europejskiej.
- W negocjacjach projektów legislacyjnych wchodzących w skład przedłożonego przez Komisję Europejską pakietu „Czysta energia dla wszystkich Europejczyków” zapewnić swobodę kształtowania przez poszczególne państwa członkowskie własnego miks energetycznego, polityki energetyczno-klimatycznej i decyzji inwestycyjnych z poszanowaniem zasady subsydiarności i neutralności technologicznej.

Ekonomia

Pozycja gospodarcza Polski ponad ćwierć wieku od rozpoczęcia transformacji ustrojowej pozostaje silna. Konsekwentnie zmniejszamy dysproporcje rozwojowe wobec zamożniejszych gospodarek państw europejskich. Tradycyjnie stanowią one punkt odniesienia, wyznaczający ramy aspiracji w zakresie rozwoju społeczno-gospodarczego Polski. W 2015 roku polski PKB *per capita* liczony wg parytetu siły nabywczej sięgnął prawie 70 proc. średniej unijnej i rośnie nieprzerwanie praktycznie od momentu rozpoczęcia procesu transformacji. W ostatnich latach wskaźnik ten sukcesywnie zwiększał się o 1-2 punkty proc. rocznie. Zmniejszanie dysproporcji polska gospodarka zawdzięcza przede wszystkim trwałej ścieżce wzrostu i mocnym podstawom wewnętrznym.

Zadaniem stojącym dzisiaj przed Polską jest trwałe wyjście z grupy gospodarek określanych mianem „rynków wschodzących”, czy niekiedy wręcz „rozwijających się”. Dołączenie do grupy krajów „rozwinętych”, które mogłyby się przyczynić do włączenia Polski w prace G20, umożliwi dalsze podniesienie atrakcyjności inwestycyjnej kraju oraz obniżenie kosztu pozyskiwania kapitału na rynkach zagranicznych. Chcąc osiągnąć ten cel, Polska musi odejść od modelu konkurencyjności opartego na niskich kosztach pracy i zbudować model wyrastający z wysokiej jakości i innowacyjności, który doprowadziłby do jej awansu w międzynarodowym łańcuchu wartości, wykorzystując toczące się w UE procesy.

Realizacja tych ambitnych celów wymagać będzie aktywnego zaangażowania dyplomacji ekonomicznej, szczególnie w obliczu budowy nowego systemu promocji polskiej gospodarki za granicą. Chodzi tutaj, między innymi, o wypracowanie mechanizmów wsparcia podmiotów i inicjatyw dających największe nadzieje na międzynarodowy sukces gospodarczy, a także mechanizmów transferu do Polski nowoczesnych technologii i przyciągania kapitału inwestycyjnego. Służyć temu będzie w szczególności integracja rozproszonych dotychczas działań dotyczących promocji gospodarczej i kompleksowego wsparcia przedsiębiorców w ramach Polskiego Funduszu Rozwoju.

Niezbędne stanie się podjęcie działań mających na celu stworzenie skutecznej dyplomacji naukowej i wykorzystanie badań naukowych w budowaniu relacji międzynarodowych. Działania te będą sprzyjać umacnianiu wizerunku Polski jako kraju o wysokim poziomie nauki.

W ciągu trwającej ponad ćwierć wieku transformacji systemowej Polskę opuściły rzesze obywateli, głównie młodych, wykształconych i przedsiębiorczych. To olbrzymi upust sił. Po otwarciu unijnych rynków pracy w innych krajach UE przebywa ponad 2 mln Polaków. W miarę upływu czasu emigracja naszych rodaków będzie coraz silniej niekorzystnie wpływać na możliwości wzrostu gospodarczego oraz wydolność systemu emerytalnego. Najbardziej naturalną reakcją na tę sytuację będzie zahamowanie odpływu ludzi poprzez prorodziną politykę społeczną. Pierwszym krokiem w tym kierunku był program 500+. Skala problemu zmusza jednak do poszukiwania długofalowych sposobów stopniowego zmniejszania różnic w dochodach pracowników w Polsce i Europie Zachodniej. Równoległe, wzmocnieniu winna ulegać polityka repatriacji, która – niezależnie od moralnego zadośćuczynienia wobec potomków Polaków, którzy, głównie na Wschodzie, potrafili utrzymać tożsamość narodową – ma również swój wymiar demograficzny.

Zarówno powroty nowej emigracji z krajów Unii Europejskiej, jak i repatriacja Polaków z obszaru dawnego ZSRR wymagać będą odpowiedniego przygotowania służby konsularnej i koordynacji jej działań ze służbami socjalnymi w kraju, odpowiedzialnymi za integrację nowoprzybyłych.

Zadania do realizacji:

- Wspierać działania podejmowane w ramach Polskiego Funduszu Rozwoju – tworzenie nowoczesnego, skutecznego mechanizmu promocji gospodarczej za granicą, realizującego cele w powiązaniu ze Strategią na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.) oraz Planem Odpowiedzialnego Rozwoju i zorientowane na wsparcie polskich przedsiębiorstw i ich inicjatyw na rynkach zagranicznych oraz pozyskiwanie inwestycji i technologii.
- Podejmować działania na rzecz zmiany statusu Polski w ramach międzynarodowej współpracy ekonomicznej z „gospodarki wschodzącej” na „gospodarkę rozwiniętą”, czemu powinna towarzyszyć zmiana polskiego modelu konkurencyjności – z niskich kosztów pracy na większe zaawansowanie produktów.
- Podejmować działania sprzyjające większemu wykorzystaniu przez podmioty polskie narzędzi wsparcia rozwoju nowoczesnych technologii i innowacyjności, w tym programu Horizon 2020.
- Podejmować działania na rzecz włączenia współpracy naukowej do dialogu międzynarodowego, zwłaszcza w odniesieniu do dziedzin mających znaczenie dla rozwoju społeczeństwa i gospodarki opartej na wiedzy.
- Podjąć starania o członkostwo Polski w G20.
- Podjąć wysiłki na rzecz uruchomienia procesu reemigracji i repatriacji w odpowiedzi na możliwy kryzys demograficzny.

Ekspansja

Polska gospodarka jest w znacznym stopniu powiązana z gospodarką światową. Udział eksportu towarów i usług w relacji do PKB Polski wyniósł 49,6% w 2015 r., co znacznie przekracza analogiczny wskaźnik wielu najważniejszych gospodarek światowych. Pogorszenie środowiska międzynarodowego w handlu światowym może więc negatywnie wpływać na gospodarkę Polski.

Gospodarka polska stanowi część gospodarki europejskiej. Państwa członkowskie UE należą do największych inwestorów zagranicznych w Polsce, na Unię przypada ponad 70 proc. polskiej wymiany handlowej z zagranicą, w państwach unijnych została również ulokowana znaczna część polskich inwestycji zagranicznych. Sytuacja ta ma swoje zalety, prowadzi jednak do nadmiernego uzależnienia od jednego rynku, pogrążonego w tej chwili w stagnacji oraz do częstego występowania w roli poddostawcy, któremu przypada mniejszy udział w zyskach.

Chcąc w pełni wykorzystać możliwości stwarzane przez globalizację i liberalizację handlu, Polska powinna podjąć wysiłek na rzecz poszerzenia kręgu partnerów gospodarczych oraz struktury eksportu, który powinien opierać się na towarach wysoko przetworzonych o dużej wartości dodanej, jak również wykorzystywać potencjał bazy surowcowej Polski, ze szczególnym uwzględnieniem węgla kamiennego.

Nie rezygnując z silnej pozycji w Unii Europejskiej i Europie Wschodniej, Polska powinna wzmacniać relacje gospodarcze z krajami z innych regionów świata z Azji Pd., Ameryki Pn. i Pd., Afryki, Bliskiego Wschodu i Australii, oraz z wybranym krajami rozwijającymi się. Atrakcyjna pod względem jakości, zastosowanych technologii i ceny, wykorzystująca naturalne bogactwa naszego kraju oferta, wsparta działaniami politycznymi i promocyjnymi może trafić na nowe rynki. Kontynuowane będą takie programy jak *Go Africa* i *Go China*. Ich uzupełnieniem powinny stać się bliźniacze inicjatywy adresowane do krajów ASEAN, Iranu i Indii. Rozwijane będą nowe programy dotyczące nowych

technologii poszukiwań, wydobycia i przeróbki surowców oraz pozyskiwania dostępu do nowych źródeł surowców poza granicami RP, w tym zasobów dna oceanicznego, m.in. poprzez wzmocnienie relacji w Międzynarodowej Organizacji Dna Morskiego (ONZ). Zmiana geografii polskiej aktywności gospodarczej na świecie powinna znaleźć swoje odzwierciedlenie w korekcie sieci polskich placówek dyplomatycznych i konsularnych, a także kierunków misji handlowych.

Z tego punktu widzenia stopniowa liberalizacja handlu światowego niosła dotychczas z sobą określone pozytywne rezultaty dla polskiej gospodarki. Wynika stąd wsparcie ze strony RP dla negocjacji unijnych umów o wolnym handlu z różnymi krajami na świecie. Tam, gdzie będzie to zgodne z interesami naszego kraju, Polska będzie aktywnie działać w tym zakresie w organizacjach międzynarodowych, w szczególności na forum Światowej Organizacji Handlu, OECD, Banku Światowego i agendach ONZ.

Polskie potrzeby kapitałowe zaspokajane będą w oparciu o szerszą mobilizację zasobów własnych, jednak Rzeczpospolita pozostanie otwarta na kapitał zagraniczny i bezpośrednie inwestycje zagraniczne. Szczególne znaczenie przywiązywane będzie do projektów infrastrukturalnych i projektów zakładających transfer do Polski nowoczesnych technologii, a także służących wypracowaniu krajowych rozwiązań innowacyjnych. Polska będzie również aktywnie działać na forum międzynarodowych instytucji finansowych, w tym Banku Światowego, Europejskiego Banku Inwestycyjnego, Europejskiego Banku Odbudowy i Rozwoju i Azjatyckiego Banku Inwestycji Infrastrukturalnych, promując udział polskich podmiotów gospodarczych w realizacji projektów inwestycyjnych, finansowanych przez te instytucje.

Ekspansja gospodarcza nie musi zawsze oznaczać angażowania się w przedsięwzięcia w odległych punktach globu. Niewykorzystany potencjał tkwi również we współpracy regionalnej. Zajmując szczególne położenie na styku Europy Środkowej i regionu bałtyckiego oraz karpacciego Polska może odegrać szczególną rolę w inicjowaniu współpracy między tymi obszarami. Odnosi się to przede wszystkim do rozwoju infrastruktury energetycznej, komunikacyjnej, drogowej, kolejowej oraz śródlądowych dróg wodnych. Sztandarowymi projektami, będącymi katalizatorem współpracy państw bałtyckich, karpaccich, Grupy Wyszehradzkiej, Bułgarii, Rumunii, Chorwacji oraz południa kontynentu, mogą stać się interkonektory gazowe, *Via Carpatia* czy korytarz sieci bazowej TEN-T Bałtyk-Adriatyk, łączący polskie porty morskie z portami Morza Adriatyckiego. Podjęte również zostaną inicjatywy na rzecz uzupełnienia połączeń transgranicznych o wodne szlaki śródlądowe. Realizacja tych przedsięwzięć przyczyni się do wzrostu spójności ekonomicznej i społecznej UE. Czynnikiem sprzyjającym realizacji tych i innych podobnych projektów może stać się w perspektywie lat 2017 – 2020 współpraca z Chinami w ramach inicjatywy „Pasa i Szlaku”.

Zadania do realizacji:

- Działać na rzecz wzrostu udziału towarów wysoko przetworzonych w strukturze polskiego eksportu.
- Dążyć do zwiększenia wolumenu eksportowego polskich surowców, w szczególności węgla kamiennego.
- Działać na rzecz utworzenia porozumień międzynarodowych z krajami Azji Pd., Ameryki Pn. Pd., Bliskiego Wschodu i Australii opartych na wspólnych celach w zakresie wykorzystania surowców, w szczególności węgla kamiennego.
- Sprzyjać dywersyfikacji geograficznej polskiej aktywności gospodarczej na świecie z naciskiem na rozwój współpracy z krajami Azji, Afryki, Bliskiego Wschodu oraz Ameryki Łacińskiej.

- Zabiegać o korzystne dla Polski zapisy w negocjowanych przez UE porozumieniach handlowych.
- Kontynuować realizację inicjatyw infrastrukturalnych obliczonych na wzmocnienie spójności Europy Środkowej, zwłaszcza na osi północ – południe.
- Poszukiwać możliwości współpracy z partnerami pozaeuropejskimi, zwłaszcza z Chińską Republiką Ludową, przy realizacji projektów infrastrukturalnych w naszym regionie.
- Kontynuować działania na rzecz identyfikacji i eliminacji barier szczególnie uciążliwych dla polskiego eksportu w dostępie do rynków pozaunijnych.
- Wspierać działania międzynarodowe, podejmowane szczególnie na forum Światowej Organizacji Handlu (WTO), służące umacnianiu systemu handlu światowego, zgodne z polskim interesem gospodarczym.
- Rozwijać współpracę z krajami regionu oraz poszukiwać możliwości współdziałania z krajami pozaeuropejskimi w obszarze rozwoju badań naukowych i tworzenia produktów i technologii o charakterze innowacyjnym.
- Działać na rzecz zwiększenia zagranicznych przyjazdów, poprzez promocję innowacyjnych produktów turystycznych.

III. Autorytet

Podstawową przesłanką polskiej polityki zagranicznej jest realizm polityczny, dążenie do szukania rozwiązań pragmatycznych, zgodnych z polską racją stanu, jednak status państwa na arenie międzynarodowej nie opiera się wyłącznie na zdolnościach militarnych czy potencjale gospodarczym. Wyrasta on również z niematerialnego wymiaru polityki zagranicznej, z „miękkiej siły” – z postawy wobec wartości, a także przewidywalności i konsekwencji w ich stosowaniu. Wszystkie te elementy decydują o wiarygodności i wizerunku państwa. Czasami owe „miękkie” elementy polityki zagranicznej przesądzają o skuteczności innych jej aspektów, pozwalają osiągnąć więcej mniejszym nakładem środków.

Kwestia zasad, na których powinny opierać się współczesne stosunki między państwami, należy do najważniejszych problemów stojących przed całą wspólnotą międzynarodową. W swoim podstawowym kształcie znalazły one odzwierciedlenie w dokumentach założycielskich Organizacji Narodów Zjednoczonych, Organizacji Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie i Unii Europejskiej. Problemem, z którym musi zmierzyć się współczesny świat jest ich praktyczne zastosowanie. Polska jako członek tych organizacji i sygnatariusz wszystkich najważniejszych dokumentów aktywnie uczestniczy w tym procesie.

Obecność wartości w polityce międzynarodowej ściśle łączy się z wiarygodnością jej uczestników. Chcąc oddziaływać na ewolucję swojego, szeroko rozumianego otoczenia międzynarodowego, Polska musi występować w charakterze odpowiedzialnego uczestnika polityki światowej. Zakłada to przede wszystkim realizację zobowiązań międzynarodowych i zainteresowanie nie tylko najbliższym sąsiedztwem, ale również wybranymi problemami polityki globalnej. Polska powinna dążyć do osiągnięcia statusu kraju, który w sposób jednoznaczny postrzegany jest jako dostarciciel „międzynarodowych dóbr publicznych”, państwa, które jest nie tylko „biorcą”, ale również „dawcą” stabilności. Szczególną rolę odgrywa w tym względzie współpraca rozwojowa. Podejmowane przez Polskę inicjatywy na rzecz redukcji ubóstwa, niwelowania różnic rozwojowych, pobudzania przedsiębiorczości w krajach rozwijających się służą stabilizacji poprawie przewidywalności najbliższego otoczenia Europy. Tym samym przyczyniają się do poprawy bezpieczeństwa naszego kraju i jego obywateli. Aktywność na tym polu pozwala wnieść istotny wkład w rozwój ludzkości w XXI wieku.

Szczególne znaczenia nabiera na tym tle wizerunek naszego kraju – rzecz o fundamentalnym znaczeniu we współczesnym świecie, przeżywającym gwałtowny rozwój technologii komunikacyjnych i rewolucję cyfrową. Obraz Polski za granicą powinien być zakorzeniony w tradycji i jednocześnie otwarty na nowoczesność w jej najważniejszych przejawach. Musi być on traktowany jako jeden z elementów strategii polskiej polityki zagranicznej, współgrający z celami w sferze bezpieczeństwa i rozwoju gospodarczego.

Wartości

Ważnymi przesłankami polskiej racji stanu są uniwersalne wartości: demokracja, prawa człowieka, a także wartości chrześcijańskie, które legły u podstaw integracji europejskiej. Ich upowszechnianie w skali międzynarodowej leży w interesie Rzeczypospolitej, ponieważ są one najlepszą gwarancją pokoju, stabilności i rozwoju na świecie. Ich promocję należy traktować zatem zarówno jako przejaw uznania ich wymiaru aksjologicznego oraz jako jeden ze sposobów wzmocnienia bezpieczeństwa Polski i zapewnienia jej środowiska sprzyjającego rozwojowi

cywilizacyjnemu. Polska będzie sprzeciwiać się również próbom interpretacji podstawowych dokumentów ONZ, OBWE, UE i Rady Europy w duchu sprzecznym z intencjami ich twórców.

Suwerenność pozostaje w XXI wieku najpowszechniejszym punktem odniesienia dla wszystkich istniejących współcześnie państw, niezależnie od rosnącej liczby różnych projektów integracyjnych. Z polskiego punktu widzenia kwestia ta wiąże się bezpośrednio z członkostwem w Unii Europejskiej, która jest najbardziej zaawansowanym i najambitniejszym projektem integracyjnym we współczesnej historii. Polska wizja Unii Europejskiej to związek suwerennych państw - nie superpaństwo, ale też nie suma egoizmów narodowych. Praktyczne stosowanie zasady subsydiarności powinno nadać nowy impuls projektowi integracyjnemu. Polska będzie przeciwdziałać zarówno procesowi cofania się integracji, jak i dzieleniu Unii na rozmaite grupy państw, którym przysługiwałyby różne uprawnienia. Idea różnych kategorii członkostwa osłabia spójność UE. Doceniając rolę elastyczności w poszczególnych politykach UE nie zgodzimy się na projekty, które będą osłabiały integralność strefy Schengen, wspólnego rynku i całej UE. Takie zróżnicowanie osłabia Europę jako taką. Największe sukcesy w swojej historii odnosiła Unia jednolita i solidarna, zyskując sobie jednocześnie silną pozycję i autorytet we współczesnym świecie.

Zważywszy na to, że Unia Europejska jest nie tylko Unią interesów, ale również Unią wartości, Rzeczpospolita będzie wspierać za jej pośrednictwem działania na rzecz poszanowania swobód demokratycznych i praw człowieka. Nawiązując do najświetniejszych tradycji Rzeczypospolitej Obojga Narodów, duże znaczenie będziemy przywiązywać zwłaszcza do wolności myśli i sumienia oraz dialogu międzyreligijnego jako sposobu budowania pokojowych relacji między wspólnotami religijnymi, zapobiegania ekstremizmowi, nietolerancji i terroryzmowi. Działania na tym gruncie należy widzieć także w kontekście poprawy położenia chrześcijan, najbardziej prześladowanej wspólnoty religijnej na świecie. Szczególną rolę w tej dziedzinie powinna odgrywać pogłębiona współpraca ze Stolicą Apostolską.

Ważną wartością dla współczesnych Polek i Polaków pozostaje tożsamość narodowa, którą konstytuuje kultura i historia, stąd postulat pielęgnowania polskości na świecie we wszystkich jej wymiarach – społecznym, kulturowym i materialnym. Przez aktywność zagraniczną w tej dziedzinie należy rozumieć wsparcie dla Polonii i Polaków, którzy związali swoje życie z zagranicą, w tym dla najnowszej emigracji do krajów UE, a także opiekę nad polskim dziedzictwem kulturowym i polskimi miejscami pamięci, zwłaszcza w Europie Wschodniej. Rozsiani po całym świecie rodacy powinni mieć poczucie, że poprzez polskość uczestniczą w bogatej spuściźnie historycznej i dorobku cywilizacyjnym. Tożsamość polska winna być traktowana jako wartość zarówno z perspektywy państwa polskiego, jak i tych, którzy Polskę traktują jako ojczyznę własną lub swoich przodków. Szczególnej uwagi wymagać będzie z tego punktu widzenia wsparcie Polaków na Wschodzie, którzy swoim życiem i poświęceniem potwierdzili przywiązanie do wartości, jaką jest polskość. Podejmowane będą działania promujące wartości poprzez kulturę i dziedzictwo skierowane do środowisk międzynarodowych.

Zadania do realizacji:

- Działać na rzecz promocji na świecie swobód obywatelskich i praw człowieka w duchu podstawowych dokumentów Organizacji Narodów Zjednoczonych.
- Umacniać w polityce europejskiej znaczenie wartości zapisanych w podstawowych aktach OBWE, UE i Rady Europy.

- Działać na rzecz odzyskania przez Unię Europejską równowagi pomiędzy zasadą suwerenności państwowej i prerogatywami instytucji wspólnotowych, a także na rzecz wzmocnienia transparentności i mandatu demokratycznego unijnych procesów decyzyjnych.
- Wspierać oraz inicjować działania ze sfery dialogu międzyreligijnego.
- Wspierać działania w odniesieniu do polityki prorodzinnej w szczególności na gruncie regulacji prawnych.
- Traktować promocję polskości za granicą jako platformę do promocji wartości obecnych w polskiej historii i kulturze.
- Wypracować formy wsparcia polskości na świecie dostosowane do warunków lokalnych, szczególną wagę przywiązując do współpracy z Polakami na Wschodzie.
- Podejmować działania na rzecz odbudowy i ochrony polskiego dziedzictwa kulturowego, w tym materialnego na Wschodzie.

Wiarygodność i odpowiedzialność

Wiarygodność – rozumiana jako gotowość do podejmowania działań na rzecz realizacji wyznawanych wartości i podjętych zobowiązań – jest jednym z warunków skutecznej polityki zagranicznej. Ma ona znaczenie dla autorytetu międzynarodowego państwa i jego zdolności koalicyjnych. Umocnienie wiarygodności Polski na arenie międzynarodowej wymagać będzie realnego zaangażowania – politycznego, gospodarczego, a w wybranych przypadkach również militarne, nie tylko w procesy zachodzące w naszym najbliższym sąsiedztwie, ale również w skali globalnej.

W kategoriach budowania wiarygodności międzynarodowej traktować należy członkostwo Polski w Radzie Bezpieczeństwa Narodów Zjednoczonych w latach 2018-2019. Polska pragnie przyczynić się do umocnienia porządku globalnego opartego na prawie międzynarodowym w duchu solidarności, odpowiedzialności i zaangażowania. Jesteśmy gotowi wnieść znaczący wkład w zapobieganie i rozwiązywanie konfliktów na świecie. Istotnym elementem tych wysiłków będzie powrót Rzeczypospolitej do uczestnictwa w misjach pokojowych ONZ. Decyzje o wysłaniu polskich żołnierzy w odległe zakątki świata, w których Polska nie ma bezpośrednich interesów, jest zawsze trudna i często społecznie niepopularna. Jednocześnie jednak udział w operacjach międzynarodowych nie tylko potwierdza znaczenie dla naszego kraju praw człowieka i wolności demokratycznych, ale przyczynia się do zwiększenia znaczenia Rzeczypospolitej w sprawach dotyczących bezpieczeństwa na forum międzynarodowym. Solidarność ze społeczeństwami w potrzebie wpisuje się także w polską tradycję najlepiej rozumianego idealizmu w relacjach międzynarodowych.

Wiarygodność budowana jest nie tylko poprzez zaangażowanie militarne, to także wypełnianie zobowiązań w zakresie pomocy humanitarnej i rozwojowej oraz udział w globalnym partnerstwie na rzecz realizacji celów przyjętych przez społeczność międzynarodową. We współczesnym świecie w skrajnym ubóstwie żyje 800 milionów ludzi, w milionach liczone są ofiary działań wojennych, klęsk żywiołowych, zmian klimatycznych. W celu poprawy ich losu, a także z myślą o tworzeniu warunków przyczyniających się do wzrostu dobrobytu na świecie, Polska będzie realizować Program Współpracy Rozwojowej na lata 2016-2020 oraz uczestniczyć w wysiłkach na rzecz osiągnięcia celów zawartych w Agendzie Zrównoważonego Rozwoju 2030, biorąc pod uwagę krajowe realia oraz potrzeby i priorytety rozwojowe państw partnerskich.

W ramach programu polskiej współpracy rozwojowej stosowane będą elastyczne mechanizmy, umożliwiające dopasowanie oferty pomocowej do potrzeb i priorytetów rozwojowych partnerów,

zarówno w wymiarze długofalowym, jak i w reakcji na bieżące potrzeby. Współpraca rozwojowa powinna przynosić obopólne korzyści wszystkim uczestniczącym partnerom. W tym kontekście pożądane jest zaangażowanie krajowego sektora prywatnego w działania pomocowe i wspieranie przez Polskę prywatnej przedsiębiorczości w państwach partnerskich. Wymaga to także zaangażowania i większego powiązania współpracy rozwojowej z sektorem prywatnym.

W inicjatywach, obejmujących zarówno pomoc humanitarną i rozwojową oraz operacje wojskowe i skuteczną ochronę granic, widzimy szansę na rozwiązanie kryzysu migracyjnego, który dotknął Europę. Kryzys migracyjny wymaga europejskiej odpowiedzi, opartej o zdolności poszczególnych państw. Realizując ideę elastycznej solidarności, Polska będzie uczestniczyła w działaniach UE, zmierzających do rozwiązania problemów u ich źródeł. Będzie się to odnosić do wszystkich dziedzin – od pomocy humanitarnej dla uchodźców, poprzez pomoc rozwojową dla państw Afryki i Bliskiego Wschodu, właściwe ukształtowanie instrumentów polityki handlowej UE, wsparcia dla reform umacniających struktury państw migracyjnych aż po zwalczanie tak zwanego Państwa Islamskiego.

W kategoriach budowy wiarygodności należy rozpatrywać cały wachlarz aktywności konsularnej. To przede wszystkim ochrona obywateli Rzeczypospolitej oraz praw mniejszości polskich w różnych krajach, zwłaszcza w Niemczech, na Litwie i Białorusi. Do ważnych działań w tej sferze wypada zaliczyć także elastyczną politykę wizową i mały ruch graniczny, potwierdzające otwartość Polski na współpracę ze społeczeństwami Europy Wschodniej.

Programu pomocy humanitarnej i rozwojowej oraz ambitnych zadań konsularnych nie da się zrealizować, nie posiadając odpowiedniej sieci placówek dyplomatycznych i konsularnych. Stąd też dążenie do odwrócenia dotychczasowego trendu, polegającego na ograniczaniu ich liczby i decyzja o wzmocnieniu ich sieci.

Sukces polskiej polityki zagranicznej zależy nie tylko od skuteczności polskiej dyplomacji czy też szerzej - organów administracji rządowej. Polska musi korzystać z potencjału i zaangażowania zarówno samorządów, jak i organizacji pozarządowych, podejmujących działania zarówno w najbliższym sąsiedztwie, jak i w odległych regionach świata.

Zadania do realizacji:

- Prowadzić aktywną politykę na forum ONZ na rzecz realizacji podstawowych wartości tej organizacji i w tych kategoriach traktować tymczasowe członkostwo w Radzie Bezpieczeństwa.
- Podjąć działania zmierzające do powrotu Polski do operacji pokojowych Narodów Zjednoczonych.
- Realizować konsekwentnie zobowiązania wynikające z oengetowskiej Agendy Zrównoważonego Rozwoju 2030 oraz polskiego Programu Współpracy Rozwojowej na lata 2016 – 2020.
- Dążyć do zaangażowania krajowego sektora prywatnego w działania z zakresu polskiej współpracy na rzecz rozwoju.
- Zapewnić skuteczną ochronę obywateli polskich za granicą, w tym także praw pracowniczych oraz praw małoletnich obywateli RP w zakresie posługiwania się językiem polskim.
- Skutecznie działać na rzecz ochrony praw mniejszości polskiej.
- Utrzymać efektywną, elastyczną politykę wizową w krajach Europy Wschodniej.

- Podjąć wysiłek na rzecz dostosowania i ewentualnej rozbudowy sieci ambasad, konsulatów, Instytutów Polskich, a także konsulatów honorowych z uwzględnieniem nowych realiów i interesów Rzeczypospolitej.

Wizerunek

We współczesnym świecie wizerunek państw przestał być subiektywną kwestią sympatii bądź antypatii, stał się „marką” mającą swoją wymierną wartość. Może on wpływać pozytywnie lub negatywnie na realizację celów międzynarodowych w różnych dziedzinach, może zwiększyć lub zmniejszyć koszty prowadzenia działalności gospodarczej. Budowanie wizerunku kraju należy zatem traktować jako jedno z ważnych zadań polityki zagranicznej, wywierające realny wpływ na otoczenie międzynarodowe Rzeczypospolitej oraz na jej międzynarodową pozycję gospodarczą i polityczną.

Polska, kraj o ponadtysiącletniej historii, z sukcesem realizujący program modernizacji, będący aktywnym członkiem Unii Europejskiej i NATO, ma wielki, pozytywny potencjał wizerunkowy. Jego wykorzystanie w polityce zagranicznej zależy będzie od wypracowania ambitnego, ale i realnego planu promocji, zapewnienia niezbędnych narzędzi i wreszcie konsekwentnej realizacji.

Największym wyzwaniem, wobec którego stoi polska dyplomacja publiczna i kulturalna, jest przełożenie najważniejszych treści dotyczących historii i kultury Polski na język współczesności powszechnie zrozumiały wśród odbiorców z różnych kręgów cywilizacyjnych. Realizacja tego zadania wymagać będzie stworzenia skutecznego i profesjonalnego zaplecza organizacyjnego w postaci przebudowanej sieci Instytutów Polskich, potrafiących łączyć znajomość kultury z umiejętnością poruszania się w przestrzeni komunikacyjnej XXI stulecia. Jej układ geograficzny powinien odzwierciedlać dynamikę społeczną, ekonomiczną i demograficzną dzisiejszego świata oraz interesów polskich.

Ważną dziedziną dyplomacji naukowej będzie kreowanie wizerunku Polski jako kraju o wysokim poziomie naukowym, wysoko wykwalifikowanej kadrze akademickiej, posiadającym nowoczesną infrastrukturę badawczą i dydaktyczną. Realizacja tego zadania wymagać będzie stworzenia umiejętnego przekazu dotyczącego korzyści oferowanych przez polską naukę i szkolnictwo wyższe.

Promocji Polski jako kraju innowacyjnego, nowoczesnego, otwartego na współpracę gospodarczą powinna towarzyszyć dyplomacja historyczna nastawiona na eksponowanie wkładu polskiego w rozwój cywilizacji europejskiej. Doskonałą po temu okazją będzie przypadająca na 2018 rok setna rocznica odzyskania przez Polskę niepodległości. Istotnym elementem aktywności polskiej dyplomacji historycznej powinno być przeciwdziałanie fałszowaniu historii i „wadliwym kodom pamięci”, wynikającym z niewiedzy, uprzedzeń lub złej woli. Zjawiskom tym należy przeciwstawić rzetelną informację o wkładzie Polski w zwycięstwo nad nazizmem i komunizmem oraz o stratach, które Polska poniosła z rąk obu totalitaryzmów. Doświadczenie historyczne Polski jako kraju, który zapłacił olbrzymią cenę dziejową za ambicje i rywalizację potęg ma znaczenie uniwersalne w dobie odradzającego się geopolitycznego współzawodnictwa na świecie i prób odbudowy „koncertu mocarstw”. Ważnym zadaniem wizerunkowym polskiej polityki zagranicznej jest złamanie fałszywej, ale rozpowszechnionej tezy o polskiej, co najmniej biernej, odpowiedzialności za Holocaust. Hasłem naczelnym promowanym przez dyplomację polską w tym zakresie będzie stwierdzenie, że warunkiem *sine qua non* Holocaustu był rozbiór państwa polskiego przez III Rzeszę Niemiecką i Związek Socjalistycznych Republik Sowieckich.

Odrębnym zadaniem jest zwalczanie używania w odniesieniu do Polski terminu „nowa demokracja”. Rzeczpospolita ma bowiem jedne z najstarszych, choć przerywanych obcą przemocą, tradycji demokratycznych i parlamentarnych na świecie. Polacy byli jednym z pierwszych politycznych narodów obywatelskich w czasach nowożytnych, dzieląc tę tradycję z innymi narodami I Rzeczypospolitej. Polska była też jednym z pierwszych państw europejskich uznających równość praw politycznych kobiet i mężczyzn, wprowadzoną równocześnie z odzyskaniem niepodległości, a zatem i z uzyskaniem swobód obywatelskich przez Polki i Polaków uwolnionych od obcej przemocy.

Ważnym elementem działań zmierzających do wzmocnienia pozytywnego wizerunku Polski na świecie będzie współpraca z Polonią, przy czym będzie miała ona dwa wymiary. Po pierwsze polegać będzie na współpracy z mieszkającymi za granicą Polakami i osobami pochodzenia polskiego w realizacji konkretnych przedsięwzięć wizerunkowych. Po drugie, sama w sobie więź pomiędzy krajem i Polakami oraz obywatelami innych państw o polskich korzeniach będzie traktowana jako element budowy pozytywnego wizerunku Polski, jako kraju, który nie zapomina o swoich obywatelach i o ich potomkach. Działania zorientowane na budowę pozytywnego wizerunku Polski na świecie powinny uwzględniać również popularyzację języka polskiego oraz ochronę polskiego dziedzictwa kulturowego za granicą, zwłaszcza w Europie Wschodniej.

Umacnianiu dobrego wizerunku Polski służyć powinna organizacja ważnych wydarzeń międzynarodowych, m.in. w 2018 roku w Polsce, po raz kolejny, odbędzie się najważniejsze wydarzenie w zakresie globalnych działań na rzecz ochrony klimatu - 24. Konferencja Stron Ramowej Konwencji Narodów Zjednoczonych ws. zmian klimatu (UNFCCC COP24). Realizowane są działania wspierające kandydaturę Łodzi jako gospodarza międzynarodowej wystawy EXPO w 2022 r.

Zadania do realizacji:

- Kontynuować działania zmierzające do stworzenia silnej, skutecznie działającej sieci Instytutów Polskich.
- Traktować budowę i obronę dobrego imienia Rzeczypospolitej jako element promocji politycznej i gospodarczej.
- Wypracować program promocji międzynarodowej Polski, uwzględniający jej dorobek historyczny oraz osiągnięcia współczesne, w tym kulturalne i jednocześnie posługujący się przekazem zdolnym dotrzeć do współczesnego odbiorcy, zakorzenionego w różnych kręgach cywilizacyjnych.
- Wypracować założenia dyplomacji naukowej, promujące polskie osiągnięcia i potencjał naukowy Polski w budowaniu pozytywnego wizerunku międzynarodowego.
- Wzmacniać międzynarodowy autorytet Polski poprzez aktywną politykę stypendialną i budowanie trwałych relacji z absolwentami z zagranicy.
- Wykorzystać setną rocznicę odzyskania przez Polskę niepodległości do promocji wkładu polskiego w cywilizację zachodnią i jej dziedzictwo historyczno-kulturowe, z uwzględnieniem działań realizowanych w ramach Programu „Niepodległa” na lata 2017-2021.
- Konsekwentnie przeciwstawiać się „wadliwym kodom pamięci” oraz relatywizacji odpowiedzialności za Holocaust upowszechniając wiedzę o polskim udziale w walce z dwudziestowiecznymi totalitaryzmami i umacniając pamięć o Polakach - Sprawiedliwych wśród Narodów Świata.
- Podejmować inicjatywy promocyjne realizowane wspólnie z Polonią.

- Dążyć do przekształcenia nauki języka i kultury polskiej w jeden z najważniejszych instrumentów budowy pozytywnego wizerunku.
- Podejmować działania na rzecz ochrony i odbudowy polskiego dziedzictwa kulturalnego za granicą, zwłaszcza w Europie Wschodniej.
- Promować wśród narodów współtworzących I Rzeczpospolitą jej dorobek, kulturę i tradycję jako wspólne dziedzictwo.
- Aktywnie realizować cele polskiej prezydencji w ramach międzynarodowych negocjacji klimatycznych ONZ.